

B.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

1. Bestuursdienst

• Het weerstandsvermogen

De weerstandscapaciteit in de begroting bestaat uit 2 elementen:

1. de benodigde weerstandscapaciteit: het totaalbedrag van de netto-risico's. Dat is in deze begroting 2018 bepaald op € 2.836.000,-
2. de beschikbare weerstandscapaciteit: de reserve weerstandsvermogen.

Bij collegebesluit van 25 juni 2013 is bepaald dat de ratio van het weerstandsvermogen, dit is de verhouding tussen de benodigde en de beschikbare weerstandscapaciteit, tenminste de factor 1,75 moet zijn. In de concrete situatie van de begroting 2018 betekent dit dat de reserve weerstandsvermogen $1,75 \times € 2.836.000,- = € 4.963.000,-$ moet zijn. De werkelijke stand van deze reserve per begin 2018 is € 5.627.000,- en is daarmee ruimschoots binnen de gestelde norm. De ratio van het weerstandsvermogen in deze begroting 2018 voor de algemene dienst is 2,0 : "ruim voldoende".

• De risico-inventarisaties

De risico-inventarisaties zijn gebaseerd op de doelstellingen van de Coalitiekopers 2014-2018. In deze inventarisatievorm gaat het voornamelijk om de negatieve beïnvloedingen van het bereiken van de doelstellingen, de ook nog eens financieel gekwantificeerd kunnen worden. De intentie is immers om te beoordelen welke risico's moeten worden afgedekt binnen de reserve weerstandsvermogen.

Naast de risico's die in relatie staan tot de doelstellingen van de Coalitiekopers zijn overigens ook nog enkele risico's benoemd die niet direct uit de Koers voortvloeien. Dat is gedaan omdat de daaruit voortkomende mogelijke financiële gevolgen zodanig zijn dat daarvoor een beroep moet kunnen worden gedaan op de weerstandsmiddelen.

De risico's zijn samengebracht in een risicoregister voor de Bestuursdienst. Er is een afzonderlijk register voor de risico's die zich in het Grondbedrijf voordoen. Daarover melden wij uw raad in deel 2. van deze paragraaf. De registers liggen voor de leden van uw raad ter inzage in de raadskamer.

Ten opzichte van de meest recente risico-inventarisatie (Jaarstukken 2016) is het netto-totaalbedrag van de geïnventariseerde risico's met € 374.000,- gedaald.

Top 5 – risico's

Hierna worden de 5 (qua financiële omvang) belangrijkste risico's beschreven, waarna de overige risico's worden benoemd, gerangschikt naar de thema's van de Coalitiekopers.

1. Bestemmingsplan; planschade

Als gevolg van een uitspraak van de Raad van State is de woonbestemming van een aantal percelen in De Zuid vernietigd. De gemeente is opgedragen de bestemming te wijzigen in Natuur. Dit kan betekenen dat de gemeente planschaderisico loopt. Die schade is berekend op maximaal ca. € 7 mln, doch de verwachting is dat het grootste deel van dit planschaderisico niet tot uitkering hoeft te komen op grond van risicoaanvaarding. Mocht dit toch wel het geval zijn, dan biedt artikel 6.8 van de Wet op de ruimtelijke ordening de mogelijkheid om deze planschade af te wentelen op de provincie Zuid Holland. De uitkomst van deze procedure is evenwel onzeker, zodat deze situatie toch –voor een bedrag van € 700.000– deel uitmaakt van de risico-inventarisatie.

2. Sportbedrijf

Voor het faciliteren van bewegingsonderwijs en de binnensport in Noordwijk is het sportbedrijf Noordwijk opgericht. Met de oprichting van deze stichting wordt een gedeelte van de btw op investeringen in de sport gecompenseerd. Het risico is dat de belastingdienst niet (volledig) akkoord gaat met de teruggave van btw over de investeringen in de nieuwbouw sportpark Duinwetering. De btw over de investeringen in de nieuwbouw moet in dat geval alsnog (gedeeltelijk) worden betaald waarmee geen rekening is gehouden. Het risico wordt geschat op € 300.000,-.

3. BTW op straatparkeren

De principiële vraag is of gemeenten als overheid oneigenlijk concurreren met commerciële exploitanten van parkeerplaatsen door geen btw te heffen en te voldoen over betaald parkeren op straat. Zodra gemeenten verplicht zijn btw te heffen kan het gevolg zijn dat gemeenten over de afgelopen 5 jaar btw moeten betalen over de inkomsten op straatparkeren. De inkomsten in Noordwijk bedragen € 2,5 miljoen.

Vooralsnog moet het arrest van de Hoge Raad worden afgewacht, wil er uiteindelijk meer zekerheid komen over de btw behandeling van straatparkeren. Als de Hoge Raad opmerkt dat sprake is van het handelen als btw-ondernemer bij het tegen vergoeding geven van gelegenheid tot parkeren op de openbare weg, dan kunnen gemeenten er waarschijnlijk nog steeds op vertrouwen dat op dit punt geen naheffingsaanslagen btw volgen. Dit zolang het "overheidsbesluit" van de staatssecretaris van Financiën (d.d. 25 januari 2012, nr. BLKB2012/175M) nog geldig is. Dit besluit lijkt namelijk aan te geven dat een gemeente altijd als overheid handelt bij het geven van gelegenheid tot parkeren op de openbare weg. Het risico wordt nu geschat op € 250.000,-.

4. Handhaving

Als nalatigheid bij handhaving van gemeentelijke regelgeving en overige handhavingstaken wordt geconstateerd wanneer zich een incident heeft voorgedaan, kan dat behoorlijke risico's op schadeclaims tot gevolg hebben. Om dat risico te beperken wordt de handhavingstaak in de meest brede zin geoptimaliseerd.

In het bouw- en milieutoezicht kan –wanneer een falen in het toezicht wordt geconstateerd als een incident zich heeft voorgedaan–dat eveneens aanleiding zijn voor het indienen van schadeclaims. De handhaving zal daarom aantoonbaar op adequaat niveau worden uitgevoerd. Deze claims kunnen aanzienlijk van omvang zijn.

Daarom is in deze inventarisatie een bedrag van € 225.000,- opgenomen als bedrag waarop een claim wordt gelegd in de reserve weerstandsvermogen.

5. Personeel & organisatie

Noordwijk transformeert naar een terugtrekkende overheid. De intentie is de kosten van het apparaat te beperken. Ook het verander proces/vermogen van de organisatie i.v.m. gewijzigde of nieuwe wet- en regelgeving (o.a. op het gebied van sociaal domein en omgevingswet). Dit alles heeft invloed op de manier van gewenst functioneren van medewerkers.

Training en opleiding is nodig om elke medewerker mee te nemen in dit proces. Bij blijvend disfunctioneren wordt van hen afscheid genomen. Dit kan aanleiding zijn tot de noodzaak om tijdelijk extern personeel in te huren.

Medewerkers naar een andere baan begeleiden buiten de organisatie gaat met extra kosten gepaard. Bovendien betekent het niet bereiken van deze doelstelling imago- en kwaliteitsverlies. Kosten van inhuur van tijdelijk personeel zijn niet begroot, en vormen daarmee een risico. Het risico wordt geschat op € 212.500,-.

Overige risico's

De overige risico's worden benoemd, gerangschikt naar de thema's van de Coalitievoors 2014-2018.

In de inleiding "**Integriteit**" is een risico onderkend met betrekking tot

- vertrouwen; het doel is om de inwoners en de ondernemers het vertrouwen te laten terugkrijgen dat de gemeente er voor hen allemaal is. Dat vertrouwen in de politiek ontbreekt nu soms, waardoor inwoners/ondernemers mogelijk niet betrokken willen zijn bij beleidsvorming. Het gevolg daarvan kan zijn dat (inspraak-) procedures langer duren, dat bezwaren worden ingediend, juridische trajecten moeten worden doorlopen, of verzoeken om referendum worden gedaan. Daar vloeien kosten uit voort (m.n. voor juridische bijstand) die niet in de begroting zijn voorzien. Tevens is er het risico van imagoschade. Het college is van oordeel dat dit risico kan worden beperkt door het voeren van nieuw, strikt integriteitsbeleid, met een complex van maatregelen, genoemd in de Coalitievoors. De besluiten over die maatregelen moeten nog worden genomen.

Het totaalbedrag van dit netto risico in de inleiding van de Coalitievoors bedraagt € 50.000,-.

Naast het in de top-5 genoemde risico van Handhaving zijn in het programma **Bestuur & Organisatie** geen andere risico's geïnventariseerd.

In het thema **Dienstverlening** zijn de resterende risico's:

- Communicatie; de sociale media krijgt nadrukkelijk een centrale positie in de uitvoering van het strategisch communicatiebeleid. Een veelvuldig gebruik van sociale media, met vaak korte berichtgeving, houdt het risico in van verkeerd begrepen informatie. Dat kan leiden tot imagoschade, als gevolg waarvan extra bestuurskosten kunnen ontstaan. Consequente doorverwijzing naar uitgebreide berichtgeving op de website lijkt hierbij een adequate maatregel om dit risico te beperken, maar niet uit te sluiten.
- Om communicatie een middel te kunnen laten zijn om echt samen met de inwoners te kunnen besturen in een 'doe-mee-politiek' wordt gebruik gemaakt van ICT-toepassingen. Daarbij is de beveiliging van de open netwerken een risico. Wanneer kan worden ingebroken in de digitale meningspeiling ontstaat risico op kwaliteitsverlies. Nadat verdieping van het communicatiebeleid verder is uitgewerkt kan een budget aan de begroting worden toegevoegd. Tot zolang blijft hier een –overigens zeer bescheiden– risico bestaan.
- Referenda worden zo mogelijk digitaal georganiseerd. Vanwege het laagdrempelig karakter van een digitaal referendum kan dat leiden tot een toename van verzoeken. Dat heeft extra niet voorziene kosten tot gevolg. Dit risico lijkt nauwelijks beheersbaar.
- Informatie; het gebruik van basisregistraties als informatiebron voor externen, vraagt om informatiebeveiliging. De gemeente is verantwoordelijk voor de juistheid van gegevens bijvoorbeeld uit het kadaster of de Gemeentelijke Basisadministratie. Het verstrekken van onjuiste gegevens aan derden van uit een basisregistratie kan aanleiding zijn voor schadeclaims van benadeelden. Dit risico wordt beheerst door maandelijks kwaliteitscontroles van (kern)applicaties uit te voeren. Deze kwaliteitscontroles worden opgenomen in het Controleplan.
- Rampenbestrijding en crisisbeheersing; wanneer zich een calamiteit manifesteert (bijvoorbeeld een vliegcrash of een grote duinbrand in de recreatiegebieden), kan dat (hoge) kosten van de crisisorganisatie betekenen; die kosten komen voor rekening van de gemeente. Dergelijke risico's zijn niet te beheersen.
- ICT. Digitale inbraken of andere gebeurtenissen als gevolg van moedwillig handelen en technisch of menselijk falen kunnen tot gevolg hebben dat wordt ingebroken in onze systemen: een cyberaanval. Een cyberincident kan leiden tot directe en/of indirecte kosten die verband houden met herstel of preventieve maatregelen ter voorkoming van herhaling. Deze risico's kunnen worden beheerst door het opstellen en actueel houden en uitvoeren van beveiligingsbeleid en -plan. Verzekeren is eveneens te overwegen (in een aparte cyberverzekering of inpassen in bestaande verzekeringen).

Het totaalbedrag van de netto 'overige' risico's in programma Dienstverlening bedraagt € 237.500,-

Thema Sociaal Domein

Risicodekking decentralisaties

De decentralisaties van taken van het rijk naar de gemeente –Wmo, Jeugdzorg en Participatie– kent uiteraard risico's.

Noordwijk heeft in eerste instantie een reserve Sociaal Domein die als achtervang dient voor eventueel ontstane tekorten die niet werden voorzien. Daarmee zijn de risico's binnen het Sociaal Domein voor de korte termijn afgedekt. Hiervoor behoeven wij geen beroep te doen op de reserve weerstandsvermogen zolang de reserve Sociaal Domein nog toereikend is. Er is in 2016 een aparte risicoanalyse gemaakt voor het sociaal domein. Hieruit komt naar voren dat de reserve Sociaal Domein met een saldo van € 3 miljoen toereikend moet zijn. In het vierde kwartaal van 2017 zal deze risicoanalyse opnieuw worden gemaakt. Hierover zal de raad apart worden geïnformeerd.

Er is nog wel één ander risico onderkend, dat niet binnen de dekkingssfeer van de reserve Sociaal Domein valt. Dat is het risico van de extra kosten die de vluchtelingenstroom naar Nederland, en naar Noordwijk met zich mee kan brengen.

Het totaalbedrag van dat netto risico's in programma Sociaal Domein is overigens gering; het bedraagt € 35.000,-.

De inventarisatie van de 'overige' risico's in thema **Ondernemen** levert het volgende op:

Onder de noemer Economie zijn risico's geïnventariseerd op gebied van:

- Aanbestedingen; het lokale en regionale bedrijfsleven wordt de gelegenheid geboden om maximaal te kunnen inschrijven op nieuwe aanbestedingen van gemeentelijke opdrachten. Dit mag echter niet strijdig zijn met de beginselen van het eigen gemeentelijk inkoopbeleid. Ten onrechte bevoordelen van lokale of regionale ondernemers bij aanbestedingen brengt het risico mee van schadeclaims. Door consequent correct te blijven adviseren aan het bestuur wordt dit risico beperkt. Het is evenwel waarschijnlijk niet helemaal te voorkomen. Vandaar dat een bescheiden beroep wordt gedaan op het weerstandsvermogen.

Verder werden in het thema Ondernemen risico's onderkend:

- Het Economisch Actieprogramma is vastgesteld en wordt uitgevoerd. Hierbij blijven zich op bescheiden schaal uitvoeringsrisico's voordoen.

Het bedrag van deze netto risico's in de categorie 'overige' van het programma Ondernemen bedraagt € 110.000,-.

Naast genoemde risico's in de "top-5" zijn in thema **Ruimte en Wonen** nog andere risico's geïnventariseerd.

- Vuurtorenplein: om een kwaliteitsslag van de openbare ruimte en leefomgeving van het Vuurtorenplein mogelijk te maken en de ontwikkelpotentie er van in beeld te brengen wordt een nieuwe visie voor het plein ontwikkeld. Gezien de huidige eigendomsverhoudingen kan dat mogelijk niet uitvoerbaar blijken. Dan resteert een plein met een boekwaarde, hetgeen rentekosten met zich mee brengt. Dat risico, waarbij tevens een koppeling wordt gemaakt met het boek Grondbedrijf, wordt hier meegewogen.
- Vergunningen; bij bouwaanvragen die afwijken van het bestemmingsplan worden belanghebbenden actief geïnformeerd door middel van de 'burenbrief'. Dit kan mogelijk aanleiding geven tot het indienen van een schadeclaim bij niet versturen van de burenbrief. Overigens wordt dat risico tot een minimum beperkt en ook in dit register zeer bescheiden gekwantificeerd, doordat in de Uniforme Openbare Voorbereiding-procedure is opgenomen dat deze brief moet worden verzonden.
- Schandplekken blijven worden aangepakt; dat gebeurt door onverminderd voortzetten van het bestaand beleid, en zonder aanzien des persoons. Een mogelijke toename van het aantal juridische procedures kan hiervan het gevolg zijn. Dat risico wordt zo veel mogelijk beheerst door het nemen van de juiste stappen in het proces.
- ODWH; de oplegde aanslagen precario bij de ODWH moeten aansluiten bij de administratie van de gemeente Noordwijk, hiervoor moet een interne controle worden opgezet.

Het bedrag van deze netto risico's in de categorie 'overige' van het programma Ruimte en wonen bedraagt € 61.000,-.

Naast het in de top-5 genoemde risico van Handhaving zijn in het programma **Veiligheid** geen andere risico's geïnventariseerd.

In het thema **Onderwijs & Jeugd** zijn gekwantificeerde risico's gezien op het gebied van:

- Kinderopvang; in Noordwijk is een overcapaciteit in kinderopvang, als gevolg hiervan heeft de organisatie voor kinderopvang al enige jaren een negatief exploitatieresultaat. De gemeente Noordwijk heeft een huurgarantie afgegeven aan de verhuurder tot 2019. Mocht deze organisatie failliet gaan dan komen de huurlasten voor rekening van de gemeente.

Het bedrag van deze risico's in het programma Onderwijs & Jeugd bedraagt € 15.000,-.

In het programma **Vrije tijd** zijn in deze inventarisatie geen 'overige' risico's gezien die op dit moment in geld kunnen worden gewaardeerd.

Het thema **Duurzaam groen** kent een aantal risico's die in deze paragraaf worden benoemd:

- Keurmerk strand: het beleid is gericht op het behouden van het kwaliteitskeurmerk de Blauwe Vlag op het strand. Het behoud van dit keurmerk kan echter onder druk komen, mede als gevolg van de lozingen vanuit Katwijk. Gevolg kan zijn dat Noordwijk minder inkomsten krijgt uit toeristenbelasting en parkeergelden. Dit risico wordt hier tot uitdrukking gebracht. Noordwijk is met Katwijk en het Hoogheemraadschap in gesprek over het beheersen van de vuilwaterlozingen in zee. Tot nu toe hebben de gesprekken niet tot oplossingen geleid. Hier ligt een relatie met het in thema Openbare ruimte & Bereikbaarheid gesignaleerde risico over schoon water lozingen op zee.

- Natuur; de kust, de duinen en de binnenduinrandbossen (beschermde Natura 2000 gebied) worden meer ingezet als promotie van Noordwijk (via Stichting Noordwijk Marketing), is het voornemen. Bezwaren van milieu- groeperingen kan deze doelstelling in gevaar brengen.
- Duurzaamheid; het doel is om 2030 een energie neutrale gemeente te hebben. Als we ambtelijk niet vergroenen zullen de energieprijzen stijgen.

Het totaalbedrag van deze risico's in programma Duurzaam groen bedraagt € 32.500,-.

In het thema **Openbare ruimte & Bereikbaarheid** zijn meerdere risico's geïnventariseerd:

- Samenhangend met het risico in het thema Duurzaam groen over het keurmerk op het strand wordt in dit programma gewezen op het risico van verhoogde kosten voor maatregelen in de uitwatering naar Katwijk om daarmee te bereiken dat alleen schoon water op zee wordt geloosd.
- Realisatie van intra-dorpsvervoer tussen Noordwijk Binnen en Noordwijk aan Zee kan hoge kosten tot gevolg hebben wanneer de bus vervoerder niet instemt met de plannen van de gemeente. In dat geval moet de gemeente de plannen zelf uitvoeren; de kosten daarvan zijn nu nog niet in de begroting opgenomen.
- Grondwaterstand; op enkele plaatsen in Noordwijk aan Zee heeft het grondwater problemen veroorzaakt voor eigendommen van particulieren dan wel ondernemers. Hoewel de aansprakelijkheid is afgewezen, blijft er toch nog een miniem risico bestaan dat Noordwijk wordt aangesproken voor de financiële gevolgen van de hoge grondwaterstand. Daarom wordt nog wel een zeker bedrag in deze risicoparagraaf opgenomen.
- Parkeren: er zijn plannen in voorbereiding voor herinrichting van een deel van de infrastructuur, waardoor het risico ontstaat van verlies van parkeerplaatsen. Het college wil het verlies van parkeerplaatsen compenseren. Dat brengt onvoorziene kosten met zich mee, waar in de kredieten van de herinrichting (nog) geen rekening is/wordt gehouden. Het gaat om een mogelijk verlies van ca. 80 plaatsen. Het risico wordt uitgedrukt in de kapitaallasten van de mogelijke herinvesteringskosten.

Het doel is om het aantal parkeerplaatsen op gelijk peil te houden. Dat kan door te investeren in nieuwe plaatsen, op maaiveld of in een nieuw te bouwen parkeerkelder.

Het totaalbedrag van deze risico's in programma Openbare ruimte & bereikbaarheid bedraagt € 90.000,-.

In het programma **Strand** zijn in deze inventarisatie geen 'overige' risico's gezien die op dit moment in geld kunnen worden gewaardeerd.

Ten slotte zijn –naast de in de 'top-5' genoemde risico's uit dit thema– in **Financiën** nog enkele risico's gekwantificeerd:

- In de Coalitiedoelstellingen is het voornemen uitgesproken om investeringen in de volkshuisvesting te realiseren, onder meer door winsten uit grondexploitaties in te zetten voor de financiering van die investeringen. Het risico doet zich echter voor dat middelen uit het grondbedrijf niet toereikend zijn, omdat die bijvoorbeeld nodig zijn om de weerstandscapaciteit te realiseren. Zolang grondexploitaties niet afgesloten worden met een positief resultaat kan er geen bijdrage komen vanuit de Reserve Grondbedrijf. Dan zouden –als investeringen niettemin moeten worden gedaan– andere financieringsbronnen moeten worden aangeboord. In het register van deze begroting 2018 is het risico voorzichtig ingeschat.
- Vennootschapsbelasting; vanaf 2016 worden gemeenten voor hun activiteiten in de zin van ondernemer ook belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Hoewel er één aangifte wordt gedaan voor alle activiteiten, en salderen van grondslagen mogelijk lijkt, is er nog heel veel onduidelijk over de exacte toepassing van deze voor de Nederlandse gemeenten nieuwe belasting. Er moet dan ook terdege rekening worden gehouden met een verzwaring van de belastingdruk op de gemeente. De eerste aangifte wordt in 2017 gedaan, over 2016. Het echte risico bestaat uit de belastingafdracht over 2016 en volgende jaren. Die zal mogelijk in het grondbedrijf de grootste invloed hebben. Voor de Bestuursdienst zal de invloed geringer zijn. Om een signaal af te geven wordt hier toch al een bescheiden risico ingeboekt. Gedegen voorbereiding, waaronder ondersteuning, opleiding en inventarisatie, worden ingezet om het risico zo veel mogelijk beheersbaar te maken.
- Watertoren: Het verbouwen van de watertoren tot een andere functie kan gevolgen hebben tot planschade.

- **Garantie:** Wanneer een instelling, aan wie garantie is verstrekt op geldleningen, niet meer aan zijn verplichtingen kan voldoen wordt de gemeente aansprakelijk gesteld voor de betaling van rente en aflossing. Daarvoor is geen raming in de begroting opgenomen. Een specifiek risico in dit verband is deelname aan de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij (GOM). De risico's in de lopende grondexploitatie zijn voldoende afgedekt binnen de GOM. Maar, wanneer de GOM zou ophouden te bestaan, zou dat een maximaal hypothetisch verliesrisico voor de zes deelnemende gemeente kunnen betekenen van bijna € 8 miljoen. De kans dat dit zich voordoet wordt overigens zeer bescheiden geschat.

Het totaalbedrag van deze risico in programma Financiën bedraagt € 517.500,-.

Samenvatting van de financiële waarden van de geïnventariseerde risico's

Thema	Totaal netto- waarden van de risico's
* 5 belangrijkste risico's	
1. bestemmingsplan; planschade	700.000
2. sportbedrijf	300.000
3. btw op parkeertarieven	250.000
3. handhaving	225.000
5. personeel en organisatie	212.500
Subtotaal 1:	1.687.500
** overige risico's:	
Integriteit	50.000
Bestuur en Organisatie	0
Dienstverlening	237.500
Sociaal domein	35.000
Ondernemen	110.000
Ruimte	61.000
Veiligheid	0
Onderwijs & Jeugd	15.000
Vrije tijd	0
Duurzaam groen	32.500
Openbare ruimte & Bereikbaarheid	90.000
Strand	0
Financiën	517.500
Subtotaal 2:	1.148.500
Totaal	2.836.000

Financiële kengetallen:

De financiële kengetallen die inzicht geven in de financiële positie van de gemeente Noordwijk zijn:

	Normen VNG (%)			Indicatoren Noordwijk					
	V	M	O	Rek'15	Begr.16	Begr.17	Begr.18	Begr.19	Begr.20
Netto schuldquote	< 100	100> <130	> 130	51%	63%	48%	54%	57%	68%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 100	100> <130	> 130	90%	105%	87%	67%	68%	81%
Solvabiliteitsratio	> 50	30> <50	< 30	50%	49%	53%	54%	58%	58%
Kengetal grondexploitatie	Geen norm			84%	77%	76%	47%	24%	36%
Structurele exploitatieruimte	> 0,6	0 > < 0,6	€ -	2%	0%	1%	1%	0%	1%
Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishoudens	< 100	100> <120	> 120	111%	114%	114%	115%	116%	116%

- De netto-schuldquote vergelijkt de leningen van de gemeente (met aftrek van de geldelijke bezittingen) met de totale baten van de begroting. Hiermee geeft deze indicator inzicht in de mate waarin de begroting 'vastligt' voor door rente en aflossing. Tabel Financiële kengetallen presenteert hiernaast ook de schuldquote gecorrigeerd voor de leningen die de gemeente heeft uitstaan (deze middelenvloeien immers op termijn terug). Op beide indicatoren scoort de gemeente Noordwijk 'voldoende'.
- De solvabiliteit geeft de mate aan waarin de gemeentelijke bezittingen (balanstotaal) is gefinancierd uit eigen middelen (eigen vermogen). Anders gezegd: het aandeel van het eigen vermogen in het totaal vermogen. Hoe hoger de verhouding eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen (het financiële kengetal solvabiliteitsratio), hoe gezonder de gemeente. Noordwijk scoort met 54 % volgens deze normatiek 'voldoende'.
- Het financiële kengetal 'grondexploitatie' geeft aan hoe groot de investeringen in grondposities (boekwaarde) zijn ten opzichte van de jaarlijkse baten. Voor deze indicator zijn geen normen geformuleerd omdat de boekwaarde op zich niets zegt over de mate waarin vraag en aanbod op elkaar aansluiten en in hoeverre de investeringen dus kunnen worden terugverdiend.
- De indicator 'structurele exploitatieruimte' geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte (structurele baten min structurele lasten) zich verhoudt tot de totale begrotingsbaten. Dit laat zien in hoeverre gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen. VNG waardeert een score hoger dan 0,6 als 'voldoende', een score tussen 0 en 0,6 als 'matig' en een score van 0 als 'onvoldoende'. Noordwijk scoort met 1 % volgens deze normering 'voldoende'. Voor het begrotingstoezicht door de Provincie is de structurele begrotingsruimte 'voldoende' wanneer deze groter is dan 0.
- De indicator 'woonlasten meerpersoonshuishouden' drukt uit hoe de woonlasten (OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing) zich verhouden tot het gewogen landelijk gemiddelde. Hoge woonlasten ten opzichte van het landelijk gemiddelde drukken uit in hoeverre de gemeente al de eigen inkomsten aanspreekt en dus ook beperkt is in het verkrijgen van extra inkomsten. Woonlasten onder het landelijk gemiddelde waardeert VNG als 'voldoende', woonlasten tussen het landelijk gemiddelde en 120% hiervan als 'matig' en woonlasten hoger dan 120% als 'voldoende'. De woonlasten in Noordwijk bevinden zich rond het landelijk gemiddelde en scoren binnen de normering van VNG 'matig'.

De indicatoren en normen zijn een grofmazig instrument om een uitspraak te kunnen doen over de financiële positie van een gemeente. Als een indicator onvoldoende scoort of meerdere jaren op rij verslechtert, kan dit aanleiding zijn om bij te sturen. De bovenstaande indicatoren verhouden zich echter goed tot de normen. Daarnaast voldoet Noordwijk ook aan de wettelijke renterisiconorm en kasgeldlimiet voor de financiering. Hiervoor wordt verwezen naar paragraaf D Financiering.

2. Grondbedrijf

• **Het weerstandsvermogen**

Voor het bepalen van de netto-risico's in het grondbedrijf zijn die risico's meegenomen die daadwerkelijk moeten worden afgedekt in het weerstandsvermogen. Dat betekent dus dat de risico's in complexen/grondexploitaties, waarvan het saldo van de grondexploitatie voldoende is om de risico's in de exploitatie zelf op te vangen, én waarvan het bedoelde exploitatieresultaat geen directe bestemming heeft gekregen, niet langer in het netto-risico worden betrokken. Daar is immers al een dekking voor in het resultaat van het complex zelf.

Over deze methodiek van behandeling van risico's is overleg gevoerd met en overeenstemming verkregen van de accountant.

De 'post onvoorzien' in elk van de grondexploitaties is niet aan de beschikbare weerstandscapaciteit toegevoegd. De reden daarvan is dat we die ruimte in de grondexploitatie specifiek beschikbaar willen houden als opvang van de onvoorziene omstandigheden in de uitvoering van de grondexploitaties zelf.

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de som van de reserve grondbedrijf + alle voorziene exploitatiewinsten -/- de resultaten die worden ingezet voor de dekking van investeringslasten.

In het grondbedrijf is de behoefte aan dekkingsmiddelen voor de geïnventariseerde netto-risico's voor 2018 berekend op € 4.144.000,-. Volgens de 1,25-norm voor het grondbedrijf moet de beschikbare weerstandscapaciteit dan minimaal (afgerond) € 5.180.000,- zijn. De weerstandscapaciteit van het grondbedrijf is berekend op circa € 12.541.000,- en is daarmee zeer ruim toereikend binnen de gestelde norm. De ratio van het weerstandsvermogen van de begroting 2018 voor het grondbedrijf is 3.0: "Uitstekend".

• **De risico-inventarisaties**

De benodigde weerstandscapaciteit komt uit de inventarisatie / kwantificering van de risico's in de BIE's, de 'BIE's zonder grondexploitatie' en de Voorraden grond. Voor wat betreft de BIE's geldt dat alleen voor die exploitaties waarbinnen de risico's niet kunnen worden gedekt door het resultaat van de grondexploitatie. Dat kan zijn omdat het resultaat niet toereikend is of omdat het resultaat (deels) is bestemd voor andere doeleinden.

Samengevat geeft dat een beeld zoals op de volgende bladzijde in een overzicht is gezet.

De cijfers in onderstaand overzicht onder het kopje beoogde investeringen hebben op 'n enkel punt enige toelichting nodig:

- Besloten is om vanuit de reserve grondbedrijf € 6,1 miljoen te storting in de reserve kapitaallasten zwembad. Om de reserve grondbedrijf op peil te houden wordt de laatste termijn van € 2 miljoen pas in 2021 overgeboekt naar de reserve kapitaallasten zwembad.
- Rekening is gehouden met dekking van de bijdragen aan het Regionaal Investeringsfonds (Holland Rijnland) voor de jaren 2018-2024. In die jaren is dekking ten laste van de begroting van de algemene dienst niet meer voorzien.
- Met ingang van 1 januari 2016 geldt de vennootschapsbelastingplicht ook voor overheidsondernemingen in Nederland, dus ook voor gemeenten. Na beoordeling van alle activiteiten binnen de gemeente Noordwijk blijkt voor Noordwijk alleen het grondbedrijf onder de vennootschapsbelasting te vallen. Op basis hiervan is berekend dat de belastingdruk voor de komende jaren ongeveer € 2,1 miljoen zal bedragen. Omdat deze belasting een directe relatie heeft met het grondbedrijf worden deze kosten ten laste van de reserve gebracht.
- Door het bijstellen van de regels van het BBV wordt de overhead grondbedrijf en projecten niet meer ten laste van de verschillende projecten gebracht middels een verdeelsleutel maar komen direct ten laste van de Reserve winst uit Grondbedrijf.

Grondexploitatie	A Gepr. resultaat	B Risico	Wel/niet meenemen*	C Weerstands- capaciteit	D Beoogde investeringen	E Risico
Boechorst	228.000	66.000	niet	162.000		0
Space Business Park	6.088.000	702.000	niet	5.386.000		0
Bedrijfskavels 's-Gravendijck	1.506.000	0	niet	1.506.000		0
Centraal Park 1e fase	12.728.000	1.185.000	niet	11.543.000		0
Wantveld	3.565.000	4.279.000	wel	0		714.000
Offem-Zuid	0	841.000	wel	0		841.000
Losplaatsweg	987.000	-51.000	niet	1.038.000		0
Maarten Kruytstraat	0	249.000	wel	0		249.000
Bronsgaest	0	0	niet	0		0
Beoogde investeringen (D)						
Stortinf in reserve kapitaallasten zwembad					-2.000.000	
Beheer openbare ruimte CP 1ste fase					-2.000.000	
Vennootschapsbelasting 2018-2027					-2.084.000	
Overhead grondbedrijf en projecten 2017-2025					-1.877.000	
RIF-bijdragen 2017-2022					-3.603.000	
Risico's BIE's zonder grondexploitatie, Voorraden Grond en overige risico's						
BIE's zonder grondexploitatie						
- Jan Kroonsplein		1.093.000				1.093.000
- Van de Mortelstraat		56.000				56.000
- De Nes I		25.000				25.000
Voorraden grond						
- Vuurtorenplein		80.000				80.000
- Terrein Northgothal		18.000				18.000
- Voorstraat/Herenweg		150.000				150.000
Overige risico's						
Relatie CP 1e fase, Bronsgaest en Offem Zuid		918.000				918.000
Totaal	25.102.000	9.611.000		19.635.000	-11.564.000	4.144.000
Stand van zaken Reserve per 1-1-2018				4.470.000		
C Weerstandscapaciteit (vanuit resultaten grondexploitaties +/- risico's)				19.635.000		
D Beoogde investeringen				-11.564.000		
Beoogde voorzieningen 2018						
E Beschikbare weerstandscapaciteit				12.541.000		
F Benodigd weerstandsvermogen (risico's, niet gedekt door eigen grondexploitatie)				4.144.000		
Weerstandsratio = E / F					3,0	

Ten opzichte van de risicoparagraaf voor de jaarrekening 2016 (raad 6 juli 2017) van het grondbedrijf is de weerstandsratio in deze begroting 2017 gestegen met ca. 0,3. De risico's zijn met ca. € 0,7 miljoen gestegen, daarnaast is de beschikbare weerstandweerstandscapaciteit sterker gestegen met ca. € 3,1 miljoen.

Daarnaast wordt gekeken of de beschikbare weerstandscapaciteit (reserve grondbedrijf) de komende 4 jaar voldoende op peil is om de benodigde weerstandscapaciteit af te dekken. In de onderstaand overzicht is te zien dat de komende 4 jaar de beschikbare weerstandscapaciteit voldoende is.

Beschikbare weerstandscapaciteit vs Benodigde weerstandscapaciteit	2018	2019	2020	2021
Jaarlijkse beschikbare weerstandscapaciteit (res. Grondbedrijf)	4.470.000	4.963.000	4.182.000	15.897.000
Benodigde weerstandscapaciteit	4.144.000	4.144.000	4.144.000	4.144.000
Verschil	326.000	819.000	38.000	11.753.000